

C/2023/1331

22.12.2023

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Przegląd wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 i wniosek dotyczący ich rewizji

(C/2023/1331)

Sprawozdawca generalny:	José Manuel RIBEIRO (PT/PES), burmistrz Valongo
Dokumenty źródłowe:	<p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Dostosowany pakiet dotyczący kolejnej generacji zasobów własnych”</p> <p>COM(2023) 330 final</p> <p>Zmieniony wniosek dotyczący decyzji Rady zmieniającej decyzję (UE, Euratom) 2020/2053 w sprawie systemu zasobów własnych Unii Europejskiej</p> <p>COM(2023) 331 final/2</p> <p>Zmieniony wniosek dotyczący rozporządzenia Rady zmieniającego rozporządzenie (UE, Euratom) 2021/768 z dnia 30 kwietnia 2021 r. w odniesieniu do środków wykonawczych dotyczących nowych zasobów własnych Unii Europejskiej</p> <p>COM(2023) 332 final/2</p> <p>Zmieniony wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie metod i procedury udostępniania zasobów własnych opartych na systemie handlu uprawnieniami do emisji, mechanizmie dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ i na realokowanych zyskach, statystycznych zasobów własnych opartych na zyskach przedsiębiorstw oraz w sprawie środków w celu zaspokojenia potrzeb gotówkowych</p> <p>COM(2023) 333 final/2</p> <p>Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Platformę na rzecz technologii strategicznych dla Europy („STEP”) oraz zmieniającego dyrektywę 2003/87/WE i rozporządzenia (UE) 2021/1058, (UE) 2021/1056, (UE) 2021/1057, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 223/2014, (UE) 2021/1060, (UE) 2021/523, (UE) 2021/695, (UE) 2021/697 i (UE) 2021/241</p> <p>COM(2023) 335 final</p> <p>Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Śródkresowa rewizja wieloletnich ram finansowych 2021–2027”</p> <p>COM(2023) 336 final</p> <p>Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie zmiany rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2093 określającego wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027</p> <p>COM(2023) 337 final</p>

I. ZALECANE POPRAWKI

Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie zmiany rozporządzenia (UE, Euratom) 2020/2093 określającego wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027

Poprawka 1

Art. 1 pkt 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
2) Rezerwa na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej nie może przekroczyć maksymalnej rocznej kwoty 1 739 mln EUR (w cenach z 2018 r.). Każda część rocznej kwoty, która nie została wykorzystana w roku n, może zostać wykorzystana do roku n+1. W pierwszej kolejności wykorzystuje się część rocznej kwoty wynikającą z roku poprzedniego. Każda część rocznej kwoty z roku n, która nie zostanie wykorzystana w roku n+1, wygasa.”;	2) Rezerwa na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej nie może przekroczyć maksymalnej rocznej kwoty 2 665 mln EUR (w cenach z 2018 r.). Każda część rocznej kwoty, która nie została wykorzystana w roku n, może zostać wykorzystana do roku n+1. W pierwszej kolejności wykorzystuje się część rocznej kwoty wynikającą z roku poprzedniego. Każda część rocznej kwoty z roku n, która nie zostanie wykorzystana w roku n+1, wygasa.”;

Uzasadnienie

W związku z informacjami od Komisji NAT; z uwagi na liczne kryzysy, w szczególności związane ze zmianą klimatu, konieczne jest bardzo istotne zwiększenie budżetu rezerwy na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej.

Poprawka 2

Art. 10b ust. 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
2. Rezerwa na rzecz Ukrainy nie może przekroczyć kwoty 50 000 mln EUR w cenach bieżących na lata 2024–2027. Roczna kwota uruchomiona w ramach Rezerwy na rzecz Ukrainy w danym roku nie może przekroczyć 16 700 mln EUR w cenach bieżących.	2. Rezerwa na rzecz Ukrainy nie może przekroczyć kwoty 60 000 mln EUR w cenach bieżących na lata 2024–2027. Roczna kwota uruchomiona w ramach Rezerwy na rzecz Ukrainy w danym roku nie może przekroczyć 20 000 mln EUR w cenach bieżących.

Uzasadnienie

Ta kwota powinna być co najmniej równa kwocie obecnego wsparcia, dlatego podaną sumę należy zwiększyć do 60 mld EUR. Poprawka jest zgodna z postulatem ujętym w opinii Dario Nardelli w sprawie Instrumentu na rzecz Ukrainy.

Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Platformę na rzecz technologii strategicznych dla Europy („STEP”) oraz zmieniającego dyrektywę 2003/87/WE i rozporządzenia (UE) 2021/1058, (UE) 2021/1056, (UE) 2021/1057, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 223/2014, (UE) 2021/1060, (UE) 2021/523, (UE) 2021/695, (UE) 2021/697 i (UE) 2021/241

Poprawka 3

Art. 2 ust. 1

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>1. Aby wzmocnić europejską suwerenność i europejskie bezpieczeństwo, przyspieszyć zieloną transformację i transformację cyfrową w Unii oraz zwiększyć jej konkurencyjność, ograniczyć jej strategiczne zależności, wspierać równe warunki działania na jednolitym rynku w odniesieniu do inwestycji w całej Unii oraz propagować sprzyjający włączeniu społecznemu dostęp do miejsc pracy, które są atrakcyjne i odznaczają się wysoką jakością, Platforma służy realizacji następujących celów:</p>	<p>1. Aby wzmocnić europejską suwerenność i europejskie bezpieczeństwo, przyspieszyć zieloną transformację i transformację cyfrową w Unii oraz zwiększyć jej konkurencyjność, ograniczyć jej strategiczne zależności, wspierać równe warunki działania na jednolitym rynku w odniesieniu do inwestycji w całej Unii, sprzyjać spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej i solidarności między państwami członkowskimi oraz propagować sprzyjający włączeniu społecznemu dostęp do miejsc pracy, które są atrakcyjne i odznaczają się wysoką jakością, Platforma służy realizacji następujących celów:</p>

Uzasadnienie

Należy wyraźnie wspomnieć o zasadzie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej oraz solidarności między państwami członkowskimi (art. 3 ust. 3 TUE) jako jednym z głównych celów Platformy.

Poprawka 4

Art. 2 ust. 1 lit. c) (nowa)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
	<p>c) wzmacnianie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej Europy oraz zmniejszenie dysproporcji w poziomach rozwoju poszczególnych regionów.</p>

Uzasadnienie

W ósmym sprawozdaniu na temat spójności Komisja Europejska wprowadziła zasadę „nie szkodzić spójności”. Aby ją urzeczywistnić, dążenie do spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, o której mowa w art. 174 TFUE, należy uczynić celem omawianego rozporządzenia na równi z pozostałymi dwoma celami wymienionymi w art. 2 ust. 1 lit. a) i b).

Poprawka 5

Art. 2 ust. 2 lit. a)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>a) wnoszą na jednolity rynek innowacyjny, najnowocześniejszy element o znaczącym potencjale gospodarczym;</p>	<p>a) wnoszą na jednolity rynek innowacyjny, najnowocześniejszy element o znaczącym potencjale gospodarczym, a zarazem pozwalają zachować integralność rynku i sprzyjają równym warunkom działania;</p>

Uzasadnienie

Należy uściślić, co oznacza „znaczący potencjał gospodarczy”.

Poprawka 6

Art. 5 ust. 3

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
3. Komisja składa sprawozdania dotyczące wydatków sfinansowanych w ramach Platformy. W stosownych przypadkach przedstawia sprawozdania dotyczące osiągnięć związanych z każdym ze szczegółowych celów Platformy.	3. Komisja składa sprawozdania dotyczące wydatków sfinansowanych w ramach Platformy. W stosownych przypadkach przedstawia sprawozdania dotyczące osiągnięć związanych z każdym ze szczegółowych celów Platformy, a zwłaszcza z celem określonym w art. 2 ust. 1 lit. c) (nowa), aby zadbać o to, by realizacja Platformy nie szkodziła spójności.

Uzasadnienie

Poprawka ma na celu zapewnienie przestrzegania zasady „nie szkodzić spójności”.

Poprawka 7

Art. 7 ust. 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
2. Roczne sprawozdanie zawiera skonsolidowane informacje na temat postępów w osiąganiu celów Platformy w ramach każdego z programów i funduszy.	2. Roczne sprawozdanie zawiera skonsolidowane informacje na temat postępów w osiąganiu celów Platformy w ramach każdego z programów i funduszy. Obejmuje jakościowe i ilościowe informacje o tym, jak jest umacniana spójność społeczna, gospodarcza i terytorialna Europy.

Uzasadnienie

Poprawka ma na celu zapewnienie przestrzegania zasady „nie szkodzić spójności”.

Poprawka 8

Art. 8 ust. 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
2. Sprawozdanie z oceny zawiera w szczególności ocenę stopnia osiągnięcia celów, efektywności wykorzystania zasobów oraz europejskiej wartości dodanej. Sprawozdanie to zawiera również ocenę, czy wszystkie cele i działania są nadal adekwatne w kontekście ich potencjalnego rozwoju.	2. Sprawozdanie z oceny obejmuje przegląd regionów, w przypadku których programy zostały zmienione (w tym informacje o odpowiednich aspektach zasady partnerstwa), i zawiera w szczególności ocenę stopnia osiągnięcia celów, efektywności wykorzystania zasobów oraz europejskiej wartości dodanej. Sprawozdanie to zawiera również ocenę, czy wszystkie cele i działania są nadal adekwatne w kontekście ich potencjalnego rozwoju. Towarzyszy mu gruntowna ocena zróżnicowanych skutków terytorialnych i wpływu na spójność związanych z realizacją Platformy.

Uzasadnienie

Należy zadbać o to, by ocena ex post wdrożenia STEP uwzględniała skutki terytorialne programu, tak aby zastosować zasadę „nie szkodzić spójności” w praktyce, jak wskazano w opinii Michiela Rijsbermana (COTER-VII/026).

Poprawka 9

Art. 10 pkt 1 i 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka
<p>Zmiany w rozporządzeniu (UE) 2021/1058 [EFRR i Fundusz Spójności]</p> <p>W rozporządzeniu (UE) 2021/1058 wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>1. w art. 3 ust. 1 lit. a) dodaje się punkt w brzmieniu: „(vi) wspieranie inwestycji przyczyniających się do osiągnięcia celów STEP, o których mowa w art. 2 rozporządzenia .../... 64 [rozporządzenie w sprawie STEP];”;</p> <p>2. w art. 3 ust. 1 lit. b) dodaje się punkt w brzmieniu: „(ix) wspieranie inwestycji przyczyniających się do osiągnięcia celu STEP, o którym mowa w art. 2 ust. 1 lit. a) pkt (ii) rozporządzenia .../... [rozporządzenie w sprawie STEP];”;</p>	<p>Zmiany w rozporządzeniu (UE) 2021/1058 [EFRR i Fundusz Spójności]</p> <p>W rozporządzeniu (UE) 2021/1058 wprowadza się następujące zmiany:</p> <p>tekst „w szczególności poprzez wspieranie inwestycji przyczyniających się do osiągnięcia celów STEP, o których mowa w art. 2 rozporządzenia .../... [rozporządzenie w sprawie STEP];” dodaje się: w art. 3 ust. 1 lit. a) pkt (i), w art. 3 ust. 1 lit. a) pkt (ii), w art. 3 ust. 1 lit. a) pkt (iii) i w art. 3 ust. 1 lit. a) pkt (iv) rozporządzenia w sprawie EFRR;”;</p>

Uzasadnienie

Celem jest uniknięcie sytuacji, w której STEP jest obowiązkowo nowym konkretnym priorytetem programu EFRR. STEP powinna być raczej nowym typem operacji w ramach CP 1.

Poprawka 10

Art. 10 ust. 3

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>[...]</p> <p>Na zasadzie odstępstwa od art. 112 rozporządzenia (UE) 2021/1060 maksymalne stopy dofinansowania w odniesieniu do odrębnych priorytetów ustanowionych, aby wspierać osiągnięcie celów STEP, podwyższa się do 100 %.”</p> <p>[...]</p>	<p>[...]</p> <p>Na zasadzie odstępstwa od art. 112 rozporządzenia (UE) 2021/1060 maksymalne stopy dofinansowania w odniesieniu do odrębnych priorytetów ustanowionych, aby wspierać osiągnięcie celów STEP, podwyższa się o piętnaście punktów procentowych.”</p> <p>[...]</p>

Uzasadnienie

Przewidywany ogólny wzrost stóp do 100 % pomoże w największym stopniu regionom najbardziej rozwiniętym (stopy dofinansowania wynoszą obecnie 40–50 %), w następnej kolejności regionom w okresie przejściowym, a dopiero na końcu regionom słabiej rozwiniętym, dając zatem najbardziej rozwiniętym regionom przewagę konkurencyjną nad pozostałymi regionami, zwłaszcza tymi słabiej rozwiniętymi.

Poprawka 11

Art. 10 ust. 4

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>[...]</p> <p>„e) jeżeli przyczyniają się one do osiągnięcia celu szczegółowego w ramach CP 1, określonego w art. 3 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) pkt (vi), lub celu szczegółowego w ramach CP 2, określonego w lit. b) pkt (ix) tego akapitu, w regionach słabiej rozwiniętych i regionach w okresie przejściowym, a także w bardziej rozwiniętych regionach w państwach członkowskich, których średni PKB na mieszkańca jest poniżej średniej unijnej dla UE-27 mierzonej według standardów siły nabywczej (SSN) i obliczonej na podstawie danych liczbowych dla Unii za lata 2015–2017.</p> <p>[...]</p>	<p>[...]</p> <p>„e) jeżeli przyczyniają się one do osiągnięcia celu szczegółowego w ramach CP 1, określonego w art. 3 ust. 1 akapit pierwszy lit. a) pkt (vi), lub celu szczegółowego w ramach CP 2, określonego w lit. b) pkt (ix) tego akapitu, w regionach słabiej rozwiniętych i w regionach w okresie przejściowym.</p> <p>[...]</p>

Uzasadnienie

Poprawka ma służyć temu, aby możliwość wspierania z EFRR wydajnych przedsiębiorstw innych niż MŚP została w ramach STEP ograniczona do regionów słabiej rozwiniętych i regionów w okresie przejściowym, dzięki czemu nie zmniejszy się wsparcie dla MŚP z funduszy polityki spójności w regionach lepiej rozwiniętych, gdzie duże przedsiębiorstwa i spółki o średniej kapitalizacji mogą częściej otrzymać wsparcie z innych źródeł, w tym z innych unijnych instrumentów finansowania, które mają zostać wzmocnione za pośrednictwem STEP, takich jak „Horyzont”, InvestEU.

Poprawka 12

Art. 10 ust. 4

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>[...]</p> <p>Lit. e) ma zastosowanie do programów Interreg, w przypadku gdy na zasięg geograficzny programu w Unii składają się wyłącznie regiony kategorii określonych w tej literze.”;</p>	<p>[...]</p>

Uzasadnienie

Należy zachować integralność ram i puli programu Interreg.

Poprawka 13

Art. 11 ust. 2

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>2. w art. 8 ust. 2 dodaje się akapit w brzmieniu:</p> <p><i>„FST może również wspierać inwestycje produkcyjne w przedsiębiorstwach innych niż MSP, które to inwestycje przyczyniają się do osiągnięcia celów STEP, o których mowa w art. 2 rozporządzenia .../... 65[rozporządzenie w sprawie STEP]. Wsparcie to można zapewniać niezależnie od tego, czy przeprowadzono analizę luk zgodnie z art. 11 ust. 2 lit. h), i bez względu na jej wynik. Takie inwestycje są kwalifikowalne wyłącznie wówczas, gdy nie skutkują przeniesieniem produkcji zdefiniowanym w art. 2 pkt 27 rozporządzenia (UE) 2021/1060. Zapewnienie takiego wsparcia nie oznacza wymogu zmiany terytorialnego planu sprawiedliwej transformacji, jeżeli zmiana ta wiązałaby się wyłącznie z analizą luk.”;</i></p>	

Uzasadnienie

Poprawka pozwoli uniknąć sytuacji, w której wsparcie z funduszy polityki spójności byłoby udzielane dużym przedsiębiorstwom na preferencyjnych warunkach w ramach danej osi priorytetowej (30 % płatności zaliczkowych, wyższe dofinansowanie), podczas gdy MŚP otrzymywałyby wsparcie na mniej korzystnych warunkach.

Poprawka 14

Art. 11 ust. 3

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>[...]</p> <p>Na zasadzie odstępstwa od art. 112 rozporządzenia (UE) 2021/1060 maksymalne stopy dofinansowania w odniesieniu do odrębnych priorytetów ustanowionych, aby wspierać osiągnięcie celów STEP, podwyższa się do 100 %.”.</p>	<p>[...]</p> <p>Na zasadzie odstępstwa od art. 112 rozporządzenia (UE) 2021/1060 maksymalne stopy dofinansowania w odniesieniu do odrębnych priorytetów ustanowionych, aby wspierać osiągnięcie celów STEP, podwyższa się o piętnaście punktów procentowych.”.</p>

Uzasadnienie

Przewidywany ogólny wzrost stóp do 100 % pomoże w największym stopniu regionom najbardziej rozwiniętym (stopy dofinansowania wynoszą obecnie 40–50 %), w następnej kolejności regionom w okresie przejściowym, a dopiero na końcu regionom słabiej rozwiniętym, dając zatem najbardziej rozwiniętym regionom przewagę konkurencyjną nad pozostałymi regionami, zwłaszcza tymi słabiej rozwiniętymi.

Poprawka 15

Art. 12 lit. a)

Tekst zaproponowany przez Komisję Europejską	Poprawka KR-u
<p>[...]</p> <p>Na zasadzie odstępstwa od art. 112 rozporządzenia (UE) 2021/1060 maksymalne stopy dofinansowania w odniesieniu do odrębnych priorytetów ustanowionych, aby wspierać osiągnięcie celów STEP, podwyższa się do 100 %.”.</p>	<p>[...]</p> <p>Na zasadzie odstępstwa od art. 112 rozporządzenia (UE) 2021/1060 maksymalne stopy dofinansowania w odniesieniu do odrębnych priorytetów ustanowionych, aby wspierać osiągnięcie celów STEP, podwyższa się o piętnaście punktów procentowych.”.</p>

Uzasadnienie

Przewidywany ogólny wzrost stóp do 100 % pomoże w największym stopniu regionom najbardziej rozwiniętym (stopy dofinansowania wynoszą obecnie 40–40 %), w następnej kolejności regionom w okresie przejściowym, a dopiero na końcu regionom słabiej rozwiniętym, dając zatem najbardziej rozwiniętym regionom przewagę konkurencyjną nad pozostałymi regionami, zwłaszcza tymi słabiej rozwiniętymi.

II. ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

O przeglądzie wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 i o wniosku dotyczącym ich rewizji

1. Wyraża zadowolenie, że Komisja podziela pogląd KR-u, zgodnie z którym obecne wieloletnie ramy finansowe (WRF) nie zapewniają wystarczających zasobów finansowych, aby reagować na bieżące kryzysy i wynikające z nich nowe wyzwania polityczne (wojna napastnicza przeciwko Ukrainie, wysoka inflacja, wysokie ceny energii, zmiana klimatu, zagrożenie dla różnorodności biologicznej itp.), a także na nowe priorytety polityczne UE (takie jak strategiczna autonomia UE, polityka przemysłowa Zielonego Ładu, „Cyfrowa Europa”, pakt o azylu i migracji itp.).
2. Podkreśla, że Komisja sama przyznaje, że roczna luka inwestycyjna w perspektywie osiągnięcia celów Zielonego Ładu wynosi ponad 620 mld EUR. Zaznacza, że ta liczba raz jeszcze pokazuje, że ogólny pułap środków na zobowiązania na cały okres 2021–2027 (ok. 1,03 % DNB, z wyłączeniem Next Generation EU) nie wystarcza do spełnienia ambicji politycznych UE i że nowym zadaniom powinny zawsze towarzyszyć nowe zasoby.
3. Z aprobatą przyjmuje propozycję stworzenia nowego instrumentu EURI, poza pułapami WRF na lata 2021–2027, w celu finansowania nieprzewidywalnych i dodatkowych kosztów związanych z zaciąganiem pożyczek w ramach Next Generation EU (NGEU) ze względu na wysokie stopy procentowe i inflację. Wzywa Radę do poparcia tego wniosku, tak aby wywiązać się ze zobowiązań prawnych UE i uniknąć wywierania większej presji na obecny budżet UE i inne ważne programy UE. Podkreśla potrzebę znacznego wzmocnienia WRF, aby zapewnić przyrost wydajności przy utrzymaniu kosztów administracyjnych ponoszonych przez władze lokalne i regionalne na jak najniższym poziomie.
4. Aprobuje proponowane zwiększenie rezerwy na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej, ponieważ zwiększy to zdolność Unii Europejskiej do reagowania na klęski żywiołowe i inne sytuacje nadzwyczajne. Wskazuje na znaczenie tej rezerwy dla władz lokalnych i regionalnych wobec większej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk naturalnych. Podobnie przyjmuje z zadowoleniem zaproponowany wzrost środków na instrument elastyczności, który okazał się bardzo przydatny w obliczu nieprzewidzianych zdarzeń i który łagodzi ograniczenia związane z WRF w trakcie rocznej procedury budżetowej.
5. Pochwala zwiększenie finansowania na migrację i zarządzanie granicami w celu zapewnienia, aby wszystkie unijne strategie polityczne w zakresie azylu, imigracji i granic były dobrze przygotowane. Podkreśla znaczenie przydzielenia wystarczających zasobów specjalnie dostosowanych do zarządzania wyzwaniami i łagodzenia ich skutków dla władz lokalnych i regionalnych. Z zadowoleniem przyjmuje także zwiększenie finansowania na stosunki zewnętrzne i wprowadzenie Instrumentu na rzecz Ukrainy⁽¹⁾, który powinien być finansowany poza pułapem WRF za pośrednictwem Rezerwy na rzecz Ukrainy. Ubolewa jednak, że środki finansowe przewidziane na Instrument na rzecz Ukrainy nie dorównują obecnemu wsparciu finansowemu, a zatem apeluje o większą pulę w wysokości 60 000 mln EUR.

⁽¹⁾ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia Instrumentu na rzecz Ukrainy – COM(2020) 338 final, Bruksela, 20 czerwca 2023 r.

6. Ubolewa, że proponowany przegląd WRF nie obejmuje większych środków, które zostałyby przydzielone bezpośrednio miastom i regionom, na przykład za pośrednictwem misji w zakresie neutralnych dla klimatu i inteligentnych miast, misji w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu i Porozumienia Burmistrzów, tak aby pobudzić wdrażanie projektów Zielonego Ładu w terenie. Podkreśla, że nadal nie ma przyspieszonych przepisów dotyczących finansowania dla miast i regionów, które angażują się w inicjatywy UE i politycznie zobowiązują się do osiągnięcia celów Zielonego Ładu.

7. Odnotowuje proponowane zwiększenie środków w dziale 7 w celu wzmocnienia zdolności administracyjnych wszystkich instytucji UE do realizacji nowych zadań im powierzonych.

8. Uznaje kluczową rolę władz lokalnych i regionalnych we wdrażaniu polityki UE i podkreśla potrzebę przeznaczenia odpowiednich środków na wzmocnienie pozycji tych władz w stawianiu czoła wyjątkowym wyzwaniom, przed którymi stoją regiony słabiej rozwinięte. Apeluje o kompleksowy przegląd wsparcia finansowego dla władz lokalnych i regionalnych w celu zapewnienia ich skutecznego udziału w strategicznych inicjatywach UE.

9. Zauważa, że proponowane przez Komisję zwiększenie środków ma w większości przypadków na celu wzmocnienie elastyczności WRF i sprawności budżetu UE w reagowaniu na nieprzewidziane wydarzenia i okoliczności. Przyjmuje „taktyczne” podejście Komisji z aprobatą, jednak podkreśla, że wydaje się ono raczej rozwiązaniem krótkoterminowym niż strukturalną odpowiedzią na powracające problemy związane z samą strukturą WRF. Wnosi, aby Komisja zajęła się tą strukturalną kwestią w świetle WRF na okres po 2027 r.

10. Podkreśla, że polityki spójności nie można wykorzystywać do finansowania innych priorytetów niż te określone w programach tej polityki (w tym do finansowania priorytetów STEP), zwłaszcza jeśli nie osiągnięto porozumienia w kwestii dodatkowych zasobów określonych we wniosku Komisji dotyczącym śródkresowego przeglądu WRF.

11. Zauważa, że art. 312 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej jako podstawa prawna rozporządzenia określającego wieloletnie ramy finansowe nie przewiduje konsultacji z KR-em i w związku z tym ogranicza jego prerogatywy w zakresie analizy śródkresowego przeglądu WRF, zwłaszcza w odniesieniu do zgodności z zasadą pomocniczości. W związku z tym KR oczekuje wprowadzenia obowiązkowych konsultacji w przypadku reformy Traktatów. Niezależnie od tego wniosku KR przyznaje, że był adresatem komunikatu Komisji w sprawie przeglądu śródkresowego. Ponadto KR uważa, że wniosek Komisji zapewnia europejską wartość dodaną i jest zgodny z zasadą pomocniczości, zwłaszcza w szczególnym przypadku Instrumentu na rzecz Ukrainy, biorąc pod uwagę, że szkody wyrządzone Ukrainie są tak duże, iż żadne państwo samo nie byłoby w stanie pokryć ich kosztów, a Unia może najlepiej wykorzystać swoją zdolność kredytową do udzielania Ukrainie pożyczek na korzystnych warunkach.

Zasoby własne i środki na płatności

12. Zaznacza, że w artykule 311 TFUE przewiduje się, że „[b]ez uszczerbku dla innych dochodów budżet jest finansowany całkowicie z zasobów własnych”. Wzywa państwa członkowskie, aby jak najszybciej podjęły decyzję co do wniosków w sprawie dostosowanego pakietu dotyczącego kolejnej generacji zasobów własnych. Zauważa, że dostateczne wpływy z nowych zasobów własnych są niezbędne, aby zagwarantować właściwe funkcjonowanie Unii Europejskiej i spłatę długu w ramach NGEU bez narażania na szwank innych programów UE. Podkreśla, jak ważne jest niezwłoczne wdrożenie uzgodnionego planu działania na rzecz wprowadzenia nowych zasobów własnych budżetu UE.

O platformie STEP

13. Wskazuje, że instytucjonalne kompetencje władz samorządowych w Unii Europejskiej są zróżnicowane i że decyzje powinny być podejmowane na szczeblu rządzenia, na którym jest to najskuteczniejsze. Uważa, że wniosek pociąga za sobą ryzyko dalszej nacjonalizacji i nieprzestrzegania zasad pomocniczości i proporcjonalności. Zachęca Komisję do prowadzenia ścisłych konsultacji z władzami lokalnymi i regionalnymi przy opracowywaniu i wdrażaniu strategii politycznych mających wpływ na te regiony.

14. Głęboko ubolewa, że Komisja nie przeprowadziła żadnej oceny oddziaływania terytorialnego wniosku dotyczącego STEP. Z zadowoleniem przyjmuje okoliczność, że KR zorganizował ocenę oddziaływania terytorialnego, w której potwierdzono, że finansowanie w ramach programów wzmocnionych przez STEP, a także ukierunkowane technologie krytyczne mogą skoncentrować się w niektórych regionach i państwach członkowskich. Zauważa ponadto, że „ocena potrzeb inwestycyjnych” wykorzystywana jako dokument referencyjny uzasadniający STEP i opublikowana w marcu 2023 r. w żaden sposób nie uwzględnia terytorialnego wymiaru potrzeb inwestycyjnych ani nie próbuje ocenić ich wpływu na spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną. W związku z tym wyraża głębokie wątpliwości, czy wniosek STEP jest zgodny z zasadą „nie szkodzić spójności”. Wzywa państwa członkowskie i Parlament Europejski do uwzględnienia wyników oceny oddziaływania terytorialnego podczas negocjacji.

15. Konstatuje z dużym żalem, że w ramach STEP nie przewidziano żadnego specjalnego mechanizmu, by zapewnić konkretne zaangażowanie władz lokalnych i regionalnych w proces wyboru projektów, którym przyznano by znak „pieczęć suwerenności”. Apeluje o przewidzenie specjalnego mechanizmu, który zapewni to zaangażowanie. Obawia się, że proponowane mechanizmy wyboru projektów zgłaszanych do otrzymania pieczęci suwerenności doprowadzą do dalszej centralizacji władzy i zaostrzą konkurencję między regionami UE, zamiast wzmocnić spójność całej UE.

16. Podkreśla, że od początku bieżącego okresu programowania wielokrotnie zachęcano państwa członkowskie⁽²⁾, by zmieniły swoje programy operacyjne w celu uwzględnienia priorytetów politycznych, których pierwotnie nie przewidziano. Zaznacza, że takie zmiany mogą odwracać uwagę od długoterminowych celów polityki, a jednocześnie stanowić znaczne obciążenie administracyjne dla instytucji zarządzających. Wyraża głębokie zaniepokojenie faktem, że w przypadku STEP takie przeprogramowanie może w wielu przypadkach skłonić władze regionalne i lokalne do odkładania długoterminowych projektów inwestycyjnych starannie zaplanowanych i opracowanych zgodnie z zasadą partnerstwa na rzecz nowych projektów inwestycyjnych, które zostały wybrane w ramach centralnie zarządzanych programów UE. Stanowczo potępia tę tendencję jako wyraźne naruszenie zasady wielopoziomowego sprawowania rządów, która leży u podstaw polityki spójności. Przypomina swoje stanowisko, że instrumentów polityki spójności nie należy wykorzystywać jako puli pieniędzy na zaspokojenie pilnych i nieprzewidzianych potrzeb.

17. Podkreśla wyzwania związane z transformacją dla wszystkich regionów. Żywi jednakże poważne wątpliwości, czy otwarcie instrumentów polityki spójności dla dużych przedsiębiorstw w lepiej rozwiniętych regionach państw członkowskich, w których PKB na mieszkańca jest niższy od średniej UE, wzmocni spójność. Zauważa, że propozycja ta wyraźnie kontrastuje z ustaleniami zawartymi w 8. sprawozdaniu w sprawie spójności i zgromadzonymi dowodami na istnienie „pułapki rozwoju” niektórych regionów UE oraz na „rozszerzenie przepaści w zakresie badań naukowych i innowacji w regionach UE”, jak podkreślono w tym sprawozdaniu. Proponuje zatem skreślenie tych przepisów w art. 10 ust. 4.

18. Pochwala zamiar Komisji, by zwiększyć konkurencyjność gospodarki UE na rynku światowym, promując i wzmacniając inwestycje w rozwój i produkcję technologii krytycznych oraz w łańcuchy wartości tych technologii. Uważa jednak, że nie wszystkie zaproponowane środki są właściwe, by zrekomensować niekorzystne warunki konkurencji występujące w niektórych regionach, zwłaszcza tych najsłabiej rozwiniętych. Wyraża duże zaskoczenie, że Komisja nie przedstawiła kompleksowej analizy ex ante łącznego wpływu, jaki niedawne złagodzenie zasad pomocy państwa i wniosek dotyczący STEP wywrą na równe szanse na jednolitym rynku.

19. Rozumiejąc pragnienie zachęcania do inwestycji, podkreśla w związku z powyższym, że zwiększenie do 100 % stopy dofinansowania w przypadku priorytetów STEP najmocniej pomoże najbardziej rozwiniętym regionom i ograniczy ogólny wpływ polityki spójności.

20. Uznaje, że zwiększenie do 100 % współfinansowania priorytetów STEP może nieumyślnie faworyzować regiony najbardziej rozwinięte, potencjalnie zmniejszając ogólny wpływ polityki spójności. Wzywa do przyjęcia zróżnicowanego podejścia, które zapewni dostosowanie stawek współfinansowania do konkretnych potrzeb i poziomów rozwoju różnych regionów, co zwiększy skuteczność polityki spójności we wspieraniu słabiej rozwiniętych obszarów.

Dodatkowa elastyczność w celu wdrażania programów polityki spójności na lata 2014–2020

21. Z dużym zadowoleniem przyjmuje proponowane przedłużenie o 12 miesięcy terminów składania dokumentów zamknięcia programów realizowanych w latach 2014–2020 zarówno w przypadku rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów, jak i Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Przedłużenie to pozwoli zapewnić czas na zamknięcie okresu 2014–2020, a jednocześnie przyspieszy wdrożenie programowania na okres 2021–2027. Apeluje, by współprawodawcy jak najszybciej porozumieli się w sprawie tych zmian, aby zapewnić przewidywalność instytucjom zarządzającym. Wzywa w związku z tym do zatwierdzenia proponowanych mechanizmów elastyczności w ramach odrębnej procedury ad hoc niezależnej od rozporządzenia w sprawie STEP. Podkreśla również, że przedłużenie to dałoby władzom lokalnym i regionalnym więcej czasu na wykorzystanie funduszy na dekarbonizację i dywersyfikację gospodarek, tak aby osiągnąć cele UE w zakresie neutralności klimatycznej.

⁽²⁾ REPowerEU, FAST-CARE i rozporządzenie w sprawie wspierania produkcji amunicji.

22. Proponuje również Komisji Europejskiej rozpoczęcie refleksji nad wprowadzeniem budżetowania partycypacyjnego w następnej polityce spójności: 1% programów regionalnych mogłoby zostać przeznaczone na budżetowanie partycypacyjne, tak aby zwiększyć poczucie odpowiedzialności obywateli i widoczność polityki UE dla Europejczyków.

Bruksela, dnia 10 października 2023 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*